

El canvi de paradigma referent a la visió sobre la conducta suïcida gràcies a la possibilitat d'aportar el testimoniatge personal sobre el resultat de les temptatives o de les pèrdues a causa d'un suïcidi, no sols ha permès revelar socialment la tragèdia que acompanya la conducta suïcida, posant cara a unes xifres terribles però desconegudes socialment, ha suposat un poderós principi de prevenció.

Però malgrat aquest mèrit, les entitats que han anat apareixent en l'àmbit de la Prevenció del Suïcidi i de l'atenció als Supervivents sofreixen una sèrie de limitacions que posen en risc el seu futur i la continuïtat d'una part de la seva tasca.

DSAS

01	Carles Alastuey	<i>Mites i creences equivocades respecte a la mort per suïcidi</i>	Desembre 2015
02	Carles Alastuey	<i>Sobre la Culpabilitat</i>	Desembre 2016
03	Thaïs Tiana Sastre	<i>La ràbia en el dol per suïcidi</i>	Desembre 2017
04	Carles Alastuey	<i>Els dols o el dol</i>	Desembre 2018
05	Aina Fernández	<i>Caminant pel procés de dol: Primeres passes</i>	Desembre 2019
06	Carles Alastuey	<i>El camí de la pèrdua</i>	Desembre 2020
07	Carles Alastuey	<i>Per què es suïciden els joves</i>	Desembre 2021
08	Carles Alastuey	<i>El paper de les entitats en la prevenció del suïcidi i en la promoció d'una nova cultura del benestar emocional</i>	Desembre 2022

Carles Alastuey

Va néixer a Barcelona el 1962. És mestre i psicopedagog. Ha treballat a l'administració local durant més de trenta anys recorrent diferents àrees: des de l'urbanisme i el medi ambient, fins a la Direcció de l'Àrea de Serveis a les Persones. Format en dret administratiu, ha impulsat diversos projectes organitzatius basats en les noves tecnologies i l'atenció a la ciutadania. Ha desenvolupat en paral·lel una gran activitat en el món del lleure associatiu juvenil. Membre fundador de l'Associació DSAS, actualment és el seu Vice-President i coordinador dels grups d'acompanyament a la pèrdua per suïcidi.

Crèdits

Aquesta publicació està editada per
"Després del Suïcidi – Associació de Supervivents"
(DSAS) sota permís de l'autor.
Barcelona, Desembre del 2022

© Dels textos: Carles Alastuey, 2022

www.despresdelsuicidi.org

Per a fer arribar donacions a l'associació:
ES22 2100 0778 9602 0023 8976

Col·laboren:

Disseny Gràfic, Direcció d'Art i Fotografia:

Sergi Vilà Bori
www.sergivilabori.com

DSAS 08

Carles Alastuey

El paper de les entitats en la prevenció del suïcidi
i en la promoció d'una nova cultura del benestar emocional

10 anys de la creació de l'Associació *Després del Suïcidi, Associació de Supervivents (DSAS)*

Al llarg dels darrers mesos hem assistit esperançats a l'anunci de la creació de diversos telèfons d'atenció a la Prevenció del Suïcidi al nostre país: a la iniciativa pionera de l'Ajuntament de Barcelona (900 925 555), s'han sumat recentment la Generalitat de Catalunya (061) i també el Govern de l'Estat Espanyol (024). Igualment, l'aprovació de Plans de Prevenció del Suïcidi comença a ser una assignatura obligatòria pels governs autonòmics, així com la creació i impuls de nous recursos o el reforç dels ja existents dedicats a la cura de la Salut mental i emocional.

De cop, l'agenda política es posiciona davant una problemàtica que sens dubte la pandèmia Còvid ha contribuït a evidenciar: el pes de la Salut Emocional en el benestar social. Robert Kolker, autor de *Els nois de Hiden Valley Road*, el fenomen editorial als EEUU que evidencia com perviu l'estigma de la Salut Mental a les nostres societats, declarava molt recentment que: "La salut mental és un problema polític i també sanitari"¹

El deteriorament de les condicions socials, econòmiques i ambientals causa des de fa temps un impacte molt sever en la salut emocional de la humanitat. El reconeixement d'aquest impacte i la presa de decisions al respecte, posen en evidència el nivell democràtic dels governs. Allò invisible fins fa poc, pren una rellevància innegable; les societats democràtiques precisen que la salut emocional dels seus ciutadans es tingui present en la presa de decisions, doncs en cas d'ignorar aquest aspecte, les conseqüències afecten al conjunt del sistema, no es tracta només d'una afectació individual, tota la ciutadania les pateix a nivell econòmic i social, comprometent sense dubte el seu progrés, com hem pogut comprovar en aquests darrers anys.

Fa dècades que l'Organització Mundial de la Salut adverteix de la pandèmia que suposa el suïcidi. Tanmateix, els professionals de la salut mental venen manifestant la seva preocupació per les xifres de suïcidi, i si bé en els països del nostre entorn es despleguen programes i polítiques de prevenció des de fa anys, a l'Estat Espanyol el retard en l'aplicació d'aquestes polítiques he estat molt notori. Molt probablement la invisibilitat i l'estigma social al respecte del Suïcidi i, en general de la Salut Mental, tinguin molt a veure.

Referències

- 1 Entrevista de Robert Kolker a Catalunya ràdio 13/09/22:
<https://www.ccma.cat/catradio/alacarta/el-mati-de-catalunya-radio/robert-kolker-la-salut-mental-es-un-problema-politic-i-tambe-sanitari/audio/1145946/>

- 2 «Bajo la denominación de Ateneo Enciclopédico Popular se constituye una sociedad que tendrá por objeto difundir los conocimientos científicos en sus diversos órdenes haciendo que penetren en todas las clases sociales y a la obrera en particular valiéndose para ello de los medios más concluyentes a este fin, como cursos, conferencias públicas, veladas, conciertos, visitas, etc.»

Fragment dels *Estatuts de l'Ateneu Enciclopèdic Popular*, 1903.
GALÍ, ALEXANDRE, *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya. Vol. 10*. Fundació Alexandre Galí, 1978.

«És que la gent catalana, tant pràctica en totes ses coses, al volguer aclimatar unes entitats que's dediquessin a l'excursionisme, va sapiguer donar-les un aspecte y un fons eminentment útil y fecund, no trasplantat a una senzilla afició en lo que hem convingut en anomenar sport o alpinisme, no importa únicament una manera d'enrobustir el cos, sinó fent que's tractés d'unes aplegues de gent de bona voluntat que tinguessin per objecte l'estudi de la pàtria.»

GUDIOL, JOSEP. *L'excursionisme i l'arqueologia*. BCEC, 1902.

- 3 <https://revistes.uab.cat/treballsarqueologia/article/view/v18-hachuel>

El canvi de paradigma al respecte de la visió sobre la conducta suïcida a l'Estat Espanyol i Catalunya s'ha començat a forjar en la darrera dècada coincidint amb la constitució de les Entitats ciutadanes de Prevenció del Suïcidi i d'atenció als Supervivents, i aquesta circumstància no és casual. Les entitats del sector han afavorit la visibilització d'aquesta difícil qüestió, facilitant l'empatia del públic general amb una problemàtica que tot i ser molt greu, no aconseguia superar les fronteres dels professionals que la coneixien.

Així com va ocórrer en un moment determinat al respecte de la Sida, o més recentment amb la violència de gènere, si ha canviat la manera d'informar i de preguntar-nos com societat al respecte d'aquesta conducta, és degut en bona part a que s'ha pogut modificar el punt de vista i la narrativa de les conseqüències del suïcidi.

La possibilitat d'aportar el testimoni personal sobre el resultat de les temptatives o de les pèrdues a causa d'un suïcidi, no només ha permès desvetllar socialment la tragèdia que acompanya la conducta suïcida, tot posant cara a unes xifres terribles però desconegudes socialment, ha esdevingut un poderós principi de prevenció.

No es tracta en cap cas de menystenir la tasca dels professionals compromesos en la prevenció i la promoció de la Salut Mental, però cal destacar que ha estat l'aliança entre aquests i les entitats la que ha permès trencar una bona part de l'estigma i el tabú que els mitjans de comunicació majoritaris tenien al respecte del suïcidi i de les notícies al seu voltant.

Tanmateix, les entitats s'han posicionat a les xarxes socials, iniciant de manera pionera campanyes de prevenció, allà on ningú gairebé apareixia, acostant-se a públics més diversos i joves.

Arribats a aquest punt, és necessari reivindicar un altre aspecte que les entitats duen a terme. Una bona part de l'atenció a supervivents a la pèrdua per suïcidi i de problemàtiques relatives a la Salut Mental, és a hores d'ara prestada per part d'entitats sense afany de lucre i amb escassos recursos.

Les dramàtiques retallades que ha patit la Sanitat són molt notòries en l'àmbit de la Salut Mental, que arrossega l'estigma i la invisibilitat també alhora d'obtenir

Les Associacions han contribuït substancialment a visibilitzar la problemàtica del Suïcidi

Les entitats del sector no només presten el seu testimoni

pressuposts ajustats a les seves necessitats reals. Aquesta circumstància ha impulsat que des de la ciutadania s'hagi intentat omplir els espais que l'administració ha deixat, o no ha ocupat mai, com és el cas dels supervivents a la pèrdua per suïcidi.

La capacitat d'iniciativa de les entitats ciutadanes a Catalunya té una llarga tradició que enllaça històricament amb l'origen del concepte *associacionisme* al segle XIX, i l'eclosió a la societat d'aquells temps d'entitats que promouien la cultura, l'esport, els ateneus, les societats musicals, el socors obrer... en molts casos amb una profunda vocació de recuperació de la identitat nacional, però també amb la necessitat de cobrir un bon nombre de necessitats i demandes que les institucions i els partits polítics de l'època eren incapaços d'atendre.²

Tal i com assenyala la Esther Hachuel, directora del centre d'estudis comarcals del Baix Llobregat: "Les associacions estan allà on no hi són les institucions i, normalment, van pel davant d'aquestes"³. Sens dubte aquesta capacitat és una riquesa que aporta un enorme capital social que va molt més enllà dels col·lectius implicats i que contribueix a la millora de la societat en el seu conjunt.

Els reptes del futur

Però malgrat aquest mèrit, les entitats que han anat apareixent en l'àmbit de la Prevenció del Suïcidi i de l'atenció als Supervivents pateixen un seguit de limitacions que posen en risc el seu futur i la continuïtat d'una part de la seva tasca.

Generalment, les entitats es constitueixen amb personal voluntari, en moltes ocasions poc o gens remunerat, que presta generosament el seu temps, la seva experiència personal i/o els seus coneixements, però que difícilment pot donar resposta a una problemàtica creixent que exigeix d'una clara prioritització de recursos públics.

Paulatinament, aquestes associacions van esdevenint prestadors de serveis vinculats d'una manera o una altra a les administracions competents, que tendeixen a contractar els seus serveis com si es tractés d'empreses, quan en realitat el seu finançament i la seva estructura és la de petites organitzacions de caràcter voluntari. Aquest fet contribueix a crear una imatge errònia sobre la possibilitat real de prestar els serveis que la ciutadania precisa.

Les entitats del sector s'enfronten al repte de créixer en estructura de gestió, en l'abordatge estratègic del seu posicionament al respecte de les administracions i de la reivindicació social que comporta la seva pròpia causa: això casa malament amb que la major part del seu personal tingui el caràcter de voluntari, amb una continuïtat no garantida.

Caldrà doncs treballar per tal que la relació amb les administracions trobi una fórmula que, garantint la seva independència, reconegui el paper de col·laboradors necessaris de les entitats amb la regulació d'un estatus que validi la seva expertesa i capacitat de treball. En cas contrari, correm el risc que tot el capital que les associacions han aportat a la lluita contra l'estigma, la Prevenció del Suïcidi i la promoció d'una cultura del benestar emocional, es perdi amb el pas del temps i la dificultat de rellevar a les persones que han liderat aquestes associacions des de la seva fundació.

El camí recorregut al llarg d'aquesta darrera dècada, ha afavorit que a més de la DSAS, potser l'entitat més degana arreu de l'estat espanyol, s'hagin establert moltes d'altres a tot el territori, una bona part de les quals, la DSAS, Després del Suïcidi, ha encoratjat a crear.

A Catalunya actualment existeixen altres tres entitats a més de la nostra: ACPS, APSAS i MANS AMIGUES, totes elles compromeses amb la mateixa causa, i amb les que també caldrà trobar fórmules de col·laboració més àmplies per què la feina que ens uneix requerirà amb el pas del temps estratègies compartides.

Ara fa deu anys que la nostra entitat es va constituir legalment. Ha estat una dècada de testimoni, treball i reivindicació de que cal parlar del Suïcidi si el volem evitar. No ha estat un camí fàcil, però seguim compromesos amb la voluntat de trencar l'estigma i ser motor de canvi al respecte del benestar emocional de la nostra societat.